

ביאורים

מהדורת אור עציון

⁴¹⁷ לאדם שיכור אין תירוץ על עבירות שעובר בזמן השכרות, ועתיד לתת עליהן את הדין, מפני שה' דן אותו כמו שדנים שיכור בעולם הזה בבית דין, שאם מכר או קנה דבר כלשהוא, המכירה תקפה, וכן אם הוא עבר עבירה שדינה הוא מלקות מלקים אותו, וממיתים אותו על עבירה שעונשה מוות.

⁴¹⁸ אנשים שהגויים מתעללים בהם, אין להם תירוץ על קוצר רוחם על שאינם נגאלים, אלא עליהם לחכות עד שהקב"ה יעזור להם, כמו שנאמר (איכה ג, ל): "יתן למכהו לחי ישבע בחרפה כי לא יזנח לעולם ה'". החוזרים כל הזמן על חטאיהם, תשובתם קשה, כמו נאמר (משלי כו, יא): "ככלב שב על קיאו, כסיל שונה באיוולתו". רבנו הסביר שם: "כגון שהיה מרע לבני אדם ונשבע שלא יוסיף וחזר, כמו שאמר שאול לדוד: "כי לא ארע לך עוד", או אם היה חוטא לפני ה' ונשבע על כך ואחר כך הפר שבועתו, כפי שהיו עושים בימי השופטים מספר פעמים. אבל המשל בכלב השב לשתות את קיאו, אפשר שהעונש נמשל לשתות היין בהפרזה עד שישתכר ויקיא כמו שנאמר (ירמיה כה, כז): "שתו ושכרו וקיו ונפלו", וכאשר יחזור על חטאו תחזור אותה הכוס ותשכרהו שנית, וכן אמרו חז"ל שכל האומר אחטא ואשוב, אחטא ואשוב, אין מספיקין בידו לעשות תשובה (יומא פה, ב). וכן אנשים שחושבים שאם יום כיפור מגיע כל חטאיהם נמחלים טועים, מפני שה' מוחל רק למי ששב בתשובה (שבועות יג, א), אדם שלא חזר בתשובה אין יום הכיפורים מועיל לו, על כך נאמר: "אך בעשור", הקב"ה מכפר רק למי ששב בתשובה.

⁴¹⁹ תשובתם של מחטיאי הרבים לא תתקבל, אפילו אם יתאמצו מאוד, כמו שנאמר (ירמיה ב, לג): "מה תיטבי דרכך לבקש אהבה לכן גם את הרעות למדתי את דרכך", ירמיה אומר שלא תועיל לך חזרה בתשובה, מאחר שאת עובדת אלילים וחטאת והחטאת אחרים. והשכר של אנשים מחזירים בתשובה הוא שהם לא יכשלו בחטאים בקלות, כמו שנאמר (איוב כג, יא-ב): "באשרו אחזה רגלי דרכו שמרתי ולא אט מצות שפתי ולא אמיש מחקי צפנתי לאמרי פי".

⁴²⁰ יש סוגים נוספים של אנשים, אך לא הובאו כולם, כי יש בזה אריכות גדולה שתמנע מלעסוק בנושאים חשובים. סוגי בני האדם שהובאו, יש בהם כללים חשובים לעבודת ה'.

כללים שונים בעבודת ה'

ואומר בחולים שאין להם אמתלא ° במה שמעולים בו את הדין ° בחליים, כמו שכתוב (הושע ז, יד): ולא זעקו אלי בלבם כי ילילו על משכבותם. ⁴¹⁷ ואומר בשפורים שאין להם אמתלא על מה שחוטאים בעת שכרותם, כי הדין, שכור מקחו מקחו ° וממכרו ממכר, עבר עברה שיש בה מיתה, ממיתין אותו, מלקות, מלקין אותו. ⁴¹⁸ ואומר בנגושים ° מישראל בידי גוים, שאין להם אמתלא על קוצם °, אבל יסבלו כמו שכתוב (איכה ג, ל): יתן למכהו לחי ישבע בחרפה. ואמר בשונים ° בעברות, כי תשובתם יותר קשה, כמו שכתוב (משלי כו, יא): ככלב שב על קאו כסיל שונה באולתו. ואמרו רבותינו (יומא פה, ב): האומר אֶחְטָא וְאָשׁוּב אין מספיקין בידו לעשות תשובה. ואמר בסומכים על כפרת יום כפור, שלא יועיל להם בלי תשובה, וכמו שאמרו רבותינו זכרם לברכה (ג, א), יכול לְכַפֵּר ° על השבים ועל שאינן שבים, תלמוד לומר אך בעשור, הא אינו מכפר אלא על השבים בלבד. ⁴¹⁹ ואמר בַּמַּפְסִידִי ° בני אדם, שתשובתם לא תשלם בהרגל °, וכמו שאמר (ירמיה ב, לג): מה תיטבי דרכך לבקש אהבה לכן גם את הרעות למדת את דרכיך. ואמר בַּמְצַדִּיקִי ° בני אדם, כי חטאיהם לא ישלמו בהרגל °, כמו שכתוב (איוב כג, יא-ב): באשרו אחזה רגלי דרכו שמרתי ולא אט מצות שפתי ולא אמיש מחקי צפנתי אמרי פי. ⁴²⁰ ואני יודע כי אלו קבצתי העניינים הרבים, לא הייתי משלים מה שצריך אליו מהערת בני אדם על תורתם, אך אלה הכללים קרובים יהיו מועילים להם בעזר בורא.

